

зіткнення їхніх цілей, настанов, інтересів, мотивів, потреб. Об'єктивні причини поєднують умови у вигляді об'єктивних похибок, помилок в організації праці; саме вони зіштовхують людей, роблять конфронтацію між індивідами та групами неминучою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук О.І. Психологічні проблеми підготовки менеджерів у системі післядипломної освіти до управління конфліктами в освітніх організаціях // Актуальні проблеми психології. Том 1.: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія: Зб. наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д.Максименка, Л.М.Карамушки – К., Міленіум, 2003. – Ч. 10. – С. 8–11
2. Войтович М.В. Формування конфліктної компетентності у майбутніх менеджерів // Теоретико-методологічні проблеми вдосконалення психологічної підготовки менеджерів: Зб. наук. праць. – К., Персонал, № 1 (55), 2000. – С. 101–102.
3. Каленч Дж. Величайшая возможность в истории человечества [Електронний ресурс] / Дж. Каленч. Режим доступа: <http://linkz.ru/ebook/velvosm.zip>.
4. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.М. Карамушка. – К., Либідь, 2004. – 424 с
5. Карамушка Л.М. Психологія управління конфліктами в організації (на матеріалі діяльності освітніх організацій): Монографія / Л.М. Карамушка, Т.М. Дзюба. – К., Полтава, 2009. – 268 с.

Шведецька А.

Науковий керівник – доц. Главацька О.Л.

ОСОБЛИВОСТІ ПОДРУЖНІХ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНІЙ СТУДЕНТСЬКІЙ СІМ'Ї

Актуальність. Питання вивчення сім'ї як соціального явища не втрачає актуальності, оскільки стан благополуччя сім'ї вказує на загальний стан справ в окремій державі. Україна опинилася один на один з демографічною кризою та соціально-економічними проблемами. Під загрозою перебуває інтелектуальний потенціал та моральність народу, причиною цього є різке зниження життєвого рівня сімей в Україні. За таких умов необхідним є дослідження проблем сучасної молоді сім'ї з метою пошуку ресурсів для подолання кризових явищ та надання фахової допомоги.

На сьогоднішній день більшість студентів, які готуються до одруження або вже пов'язані подружніми узами, не вміють правильно будувати свої взаємини і практично не знають, як це зробити.

Методологічну і теоретичну основи роботи склали сучасні дослідження в психології, конфліктології, сексології сімейних стосунків. У дослідженні були враховані і використані наукові дані у сфері сексології (Д. Буртянський, В. Джонсон, І. Кон, В. Крісталь, І. Майстров, Г. Смірнов та ін.), психології спілкування (Б. Ананьев, Л. Виготський, А. Добровіч, С. Лібіх, У. Петерсен, В. Рижов, В. Сисенко, Є. Уткін та ін.), розвитку особистості і психологічного здоров'я (А. Варга, А. Волкова, А. Захаров, А. Леонтєв, В. Мясичев, Д. Роджерс), міжособистісних стосунків у сім'ї (Н. Пезешкіан, У. Харлі та ін.).

З огляду на це, **метою статті** є визначення поняття «студентська сім'я», висвітлення особливостей конфліктів у сучасній студентській сім'ї.

Виклад основного матеріалу. Сім'я традиційно розглядається як первинний соціальний інститут і є основою формування майбутнього будь-якого суспільства. Тому, зусилля держави, громадськості повинні бути спрямовані на благополуччя і добробут сім'ї, особливо студентської. Потрібно відзначити, що останнім часом має тенденцію до зростання кількість студентських шлюбів. Саме тому актуальною є проблема формування у молодого покоління готовності до створення щасливої майбутньої сім'ї.

Проблема створення сім'ї у період навчання хвилює не одну тисячу студентів. Існує думка серед молоді, що створення родини в університетські роки – запорука до щасливого сімейного майбутнього [4].

Перш ніж розглядати дану проблему, варто почати із визначення терміну «студентська сім'я». Ми звернемо увагу на результати нещодавніх наукових розвідок, об'єктом яких виступають студентські сім'ї. Так, Л. Авдєєва студентською називає таку сім'ю, в якій обоє членів подружжя – студенти денного відділення, тобто гомогенні за соціальним станом чоловік і дружина. Це молода сім'я, в якій подружжю не більше 28 років, а стаж сімейного життя не перевищує 5 років [3]. А. Багаутдінов, Л. Сафіна, О. Фаринич та Т. Щербан вважають, що студентська сім'я – це сім'я, в якій обоє членів подружжя – студенти денного відділення вищого навчального закладу [2; 7]. Т. Баландіна та Є. Зайцева, ведучи мову про студентську сім'ю, мають на увазі не тільки офіційно зареєстровані шлюби між студентами, але і незареєстроване співмешкання [6]. Л. Михайлова студентською сім'єю називає шлюбний союз, у якому хоча б один з його членів є студентом денного відділення вищого закладу. Студентську сім'ю науковці розглядають як різновид молоді сім'ї [5]. Г. Муратова терміном «студентська сім'я» позначає тип молоді сім'ї, в якій обоє членів подружжя – студенти денної форми навчання вищого закладу освіти, які перебувають в офіційно зареєстрованому шлюбі; вік подружжя не перевищує 25-ти років [3]. Отже, студентська сім'я – це складне соціальне утворення. Вона включає в себе різні компоненти,

пов'язані з фізіологічними процесами, психологічною динамікою взаємовідносин, нормами і цінностями культури, економічними умовами ринку і виробництва.

Студентська сім'я з близькості ідейно-моральних характеристик подружжя має потенційну здатність до успішного функціонування. Однак існує ряд соціально-економічних, педагогічних та адміністративно-правових факторів, що ускладнюють реалізацію позитивних установок на успішне функціонування сім'ї в студентські роки.

Шлюби, укладені в студентські роки, здебільшого характеризують високим ступенем згуртованості, заснованої на належності подружжя до однієї соціально-демографічної групи, яка відрізняється спільністю інтересів, специфічною субкультурою й способом життя

Сучасна студентська сім'я стикається з низкою проблем, на відмінну від зрілих сімей, таких як: соціальна незрілість молоді, відсутність матеріальної бази і власного житла, несумісність навчання у вузі та виконання сімейних функцій, проблеми взаєморозуміння з батьками.

По-перше, потреба у поповненні бюджету сім'ї та пов'язана з цим робота значно відволікають сімейних студентів від основного виду їх діяльності – навчання. Таким чином, матеріальні труднощі аж ніяк не сприяють успішному оволодінню знаннями. Відомо, що майже будь-яка молода сім'я сьогодні потребує матеріальної допомоги, та студентська сім'я не є винятком.

По-друге, одним з головних питань, з якими стикаються студенти, вступаючи у шлюб, є житлове питання. Добре, коли молоді починають спільне життя в окремій квартирі, але таке трапляється вкрай рідко. Житлову проблему сімейних студентів в певній мірі дозволяють вирішувати студентські гуртожитки. Надання кімнати в гуртожитку молодій сім'ї безпосередньо залежить від матеріального забезпечення того чи іншого вищого навчального закладу. Студентським сім'ям надають місця в гуртожитках тільки лише близько половини вищих закладів.

По-третє, серйозною проблемою для стійкості і гармонійності шлюбних відносин у молодій сім'ї є характер взаємовідносин з батьками. Якщо молода сім'я не отримує батьківського схвалення, то це не може не відобразитися на міжсімейних та внутрішньосімейних відносинах. Однією з причин нестабільності шлюбу є нерозуміння подружжям справжнього значення сім'ї. Її стійкість – не в безконфліктності відносин, а в умінні їх толерантно вирішувати, в усвідомленні того, що фізичне та моральне здоров'я людини залежить у першу чергу від сім'ї [3].

Створює серйозні психологічні проблеми і процес фізіологічної, сексуальної адаптації молодих партнерів. Також, на виникнення сімейних конфліктів впливають особистісні особливості, такі як властивості темпераменту, риси характеру, адекватність самооцінки. Таким чином, молода студентська сім'я більшою мірою, ніж зрілі сім'ї, потребує допомоги суспільства і держави, в створенні умов для реалізації найважливіших функцій: забезпечення та відтворення фізично здорового і психічно повноцінного майбутнього покоління, задоволення особистих інтересів кожного члена сім'ї. Виходячи, з усього перерахованого вище можна зробити наступний висновок, що конфлікти в студентських сім'ях часто залежать від несхожості темпераментів, не до кінця сформованою особистості одного з подружжя, неадекватної самооцінки і відсутність конструктивних навичок [7].

Основною причиною виникнення конфліктів серед студентських сімей, на думку авторів, є розходження між уявленнями партнерів стосовно потреб одне одного, уявленнями і очікуваннями одного щодо іншого. У групі стабільних подружніх пар конфлікти відбуваються переважно у сфері розподілу ролей і, як правило, вирішуються конструктивно. Конфлікти у нестабільних сім'ях пов'язані значною мірою із незадоволеною потребою у захисті «Я-концепції», а також із порушенням норм життя [1].

Стабілізації студентських сімей сприяють і духовно-інтелектуальні чинники: взаєморозуміння, спільність поглядів, інтелектуальний і культурний рівень подружжя, моральна зрілість людей. Міцність сім'ї все більшою мірою залежить від загальної культури подружжя, душевної тонкості й чуйності, тих якостей, які сприяють взаєморозумінню і спілкуванню в сімейному житті. Від того, наскільки успішно шлюбні партнери усвідомили і освоїли свої ролі в родині в дошлюбний період і на початковому етапі сімейного життя, залежить успіх адаптації й на наступному етапі, коли в родині народжується дитина. Це найбільш складний період у розвитку подружніх відносин, пов'язаний з різкою зміною всього способу життя. У молодого подружжя, особливо студентів, різко скорочується обсяг вільного часу, зростають психологічні навантаження, збільшуються грошові витрати. Очевидно, що в цей період студентським сім'ям особливо потрібна увага з боку суспільства, а саме – з боку адміністрації вищого закладу та близьких родичів. Ці заходи сприятимуть успішному функціонуванню студентської сім'ї та, безумовно, внесуть позитивний внесок в стабілізацію сімейних відносин [4].

Висновок. Аналізом встановлено, що студентські сім'ї відрізняються від звичайних молодих сімей тим, що такому подружжю доводиться виконувати більшу кількість соціальних ролей і поєднувати більше зобов'язань. На основі вивчення наукової літератури, ми виділили основні чинники готовності молоді до створення сім'ї та охарактеризували специфічні проблеми, з якими стикаються студентські сім'ї: соціальна незрілість, залежність від батьків, відсутність навичок ведення домашнього господарства, відсутність власного житла, поєднання навчання і сімейних зобов'язань, дефіцит вільного часу. Визначені основні причини конфліктів у студентських сім'ях та проаналізовані шляхи вирішення

соціально-психологічних проблем сім'ї.

Процеси становлення, формування та розвитку сучасної студентської сім'ї проходять у досить складних та суперечливих умовах. Вони характеризуються зміною суспільних відносин, що передбачає необхідність подальшого з'ясування особливостей підготовки молоді до створенні сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієнко Л.К. Проблеми молодіжної сім'ї в Україні // Л.К. Андрієнко, О.Г. Карпенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/33_NIO_2009/Psihologia/56238.doc.htm>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Капська А.Й. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / А.Й. Капська. – К. : ДЦССМ. – 2006. – 184 с.
3. Карасевич А. П. Зміст і структура готовності студентів до шлюбу і створення сім'ї // Освітня об'ї: реалії перспективи : зб. наук, пр. / [Н.Т.Тверезовська та ін.]: – К. : ПТО, 2007. – № (3). – С. 313–314.
4. Карасевич А.П. Педагогічні теорії формування готовності студентської молоді до створення сім'ї у сучасних умовах / А. П. Карасевич // Рідна школа. – 2008. – №12. – С. 22–25.
5. Лагойда Н.Г. Современная студенческая семья: особенности и проблемы функционирования / Н.Г. Лагойда // Вестник Бурятского государственного университета. – 2009. – № 5. – С. 248–255.
6. Михайлова Л.М. Основні напрямки соціально-педагогічної роботи зі студентськими сім'ями / Л.М. Михайлова // Соціальна педагогіка : теорія і практика. – 2012. – № 3. – С. 74–79.
7. Фаринич О.Ю. Психологічні особливості студентських сімей / О.Ю. Фаринич, Т.Д. Щербан // Проблеми сучасної психології : Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Вип. 21. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. – С. 713–724.

Стрияк О.

Науковий керівник – доц. Главацька О.Л.

ВПЛИВ БАТЬКІВ НА ГЕНДЕРНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ

Постановка проблеми. Соціокультурна трансформація українського суспільства по-різному позначається на процесі соціалізації дитини в сім'ї. З одного боку, сучасні вимоги до розвитку, навчання підростаючого покоління констатують підвищення його загального і духовного рівня, розширення світогляду, формування адаптаційних здібностей до нових соціальних реалій, з іншого, означені зміни в українському суспільстві, девальвація моральних цінностей сім'ї, порушення гуманістичних засад комунікації, мислення і поведінки ускладнюють процес соціалізації загалом та гендерної соціалізації зокрема, уповільнюють накопичення дитиною соціального досвіду, усвідомлення та сприйняття ціннісних сімейних настанов [6].

Засвоєні в дитинстві норми співжиття лежать в основі особистісної поведінки людини та її стосунків з іншими. Саме тому, первинна соціалізація, яка відбувається в сім'ї, залишає слід на все життя. Зважаючи на це, актуальним є дослідження гендерної соціалізації, враховуючи тенденції розвитку сучасної сім'ї. Це питання вимагає постійного наукового вивчення, щоб мати уявлення про існуючий стан сімейного життя і його зовнішні зв'язки та прогнозувати його розвиток для подальшого пристосування дітей до життя в суспільстві.

Аналіз останніх досліджень. Особливості статевої соціалізації й психосексуального розвитку дитини досліджено в роботах Г. Васильченко, Т. Говорун, В. Кагана, І. Кона, В. Романової, В. Слєпкової та ін. Питанням статевого виховання дітей різного віку присвячено праці Д. Ісаєва, В. Карткова, Д. Колесова, В. Кочеткова, Ю. Орлова, Н. Сельверової, А. Хрипкової та ін.

Соціокультурний підхід до проблеми гендерної соціалізації простежується у працях П. Бурдье О. Вороніної, Т. Говорун, О. Кікінежді, В. Кравця, О. Рябова та ін.

Перші спроби розробки моделі гендерних відносин належить науковій школі В. Кравця.

Психолого-педагогічні ідеї статевого виховання в сім'ї досліджували Т. Агарова, Т. Афанасьєва, Р. Борман, Л. Коломийченко, Л. Коротеєва, Ю. Орлов, Б. Псанко, П. Сторжицький та ін.

Метою статті є обґрунтування поняття «гендерна соціалізація» та виявлення особливостей гендерної соціалізації дітей у батьківській сім'ї.

Виклад основного матеріалу. Процес соціалізації особистості стає сьогодні предметом дослідження різних наук, кожна з яких розкриває свої специфічні механізми, що сприяють усвідомленню цього процесу як багаторівневого та багатоаспектного явища.

Соціалізація трактується як процес входження людини у соціальне середовище і її пристосування до культурних, психологічних та соціальних факторів [4]. Гендерна соціалізація – частина загального процесу соціалізації.

Під поняттям гендерної соціалізації науковці розуміють формування статевої ідентичності особистості – єдності поведінки й самосвідомості індивіда, який співвідносить себе з певною статтю й відповідає вимогам певної соціальної ролі [1; 3]. І. Кльоцина [2] виділяє дві фази гендерної соціалізації: адаптивна, яка виражається у зовнішньому пристосуванні до існуючих гендерних стосунків, норм, ролей; інтеріорізації (зміну внутрішніх структур психіки через соціальну діяльність), засвоєння чоловічих і